

Ekumenikuskottets betänkanden

Eu 2023:1–13

Ekumenikutskottets betänkanden

- Eu 2023:1 Årliga israelresor
- Eu 2023:2 Låt samarbetskyrkor inspirera
- Eu 2023:3 Konferenser för landets kristna
- Eu 2023:4 Interreligiös dialog
- Eu 2023:5 Islamiska statens handlingar
- Eu 2023:6 Förföljda kristna
- Eu 2023:7 Be de judiska församlingarna om förlåtelse
- Eu 2023:8 Samarbete med ekumeniska gemenskaper
- Eu 2023:9 Bevara följeslagarprogrammet
- Eu 2023:10 Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset
- Eu 2023:11 Svenska kyrkan och biståndsdebatten
- Eu 2023:12 Mission – kyrkans livsnerv
- Eu 2023:13 Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2023:1

Årliga israelresor

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2023:8 där motionärerna vill att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att Svenska kyrkan ska arrangera årliga israelresor.

Svenska kyrkans nationella nivå anordnar resor till Israel och Palestina varje år. Utskottet menar att det inte är den nationella nivåns uppdrag att fungera som researrangör för stift och församlingar och föreslår att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:8.

Motionens förslag

Motion 2023:8 av Mikael Sandén och Jonas Larsson, Årliga Israelresor

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att Svenska kyrkan ska arrangera årliga Israelresor.

Bakgrund

Svenska teologiska institutet i Jerusalem (STI) är ett teologiskt studieinstitut med inriktning på bibelvetenskap, judaistik, religionsteologi, religionsdialog och religionsmöten. Institutet är en del i Svenska kyrkan. När församlingar, pastorat och stift genomför resor kan personal från STI tillsammans med utsänd personal för Act Svenska kyrkan vara med i planeringen.

Jerusalem är det främsta av alla pilgrimsmål och genom de ingångar Svenska kyrkan har via STI och Act Svenska kyrkan finns stora möjligheter att skapa omväxlande och innehållsrika resor.

Resor till Israel och Palestina genomförs regelbundet av olika grupper inom Svenska kyrkan. Resorna innehåller bland annat fördjupning i kristen tro, besök vid heliga platser, möten med människor av annan tro, gudstjänstfirande tillsammans med människor i annan kyrklig tradition eller sabbatsfirande i en synagoga. Resorna innebär också besök hos kyrkor som Svenska kyrkan har relationer till som t.ex. Evangelisk Lutherska kyrkan i Jordanien och det Heliga Landet, men också någon av Act Svenska kyrkans partnerorganisationer som till exempel arbetar för dialog eller utbildningar eller i ett sjukhus.

Genom sin närvaro i Jerusalem har Svenska kyrkan möjlighet att arrangera resor med innehåll som fördjupar resenärens kunskap om det Heliga landet och dess betydelse, både i historisk bemärkelse, i nutid och inför framtiden.

I policydokumentet *Svenska kyrkans positionspapper för rättvis och hållbar fred mellan Israel och Palestina*, som antogs av kyrkostyrelsen 2022, står att Svenska kyrkan åtar sig att verka för ett etiskt och medvetet resande till Israel och Palestina. Det betyder också att resandet ska främja den turismnäring som palestinska kristna livnär sig av.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:8.

Motionen föreslår resor till bibliska platser i Israel. Utskottet bejakar resor till Israel och även till Palestina i syfte att erhålla ett helhetsperspektiv.

Utskottet menar att det inte är den nationella nivåns uppdrag att fungera som researrangör för stift och församlingar. De har möjlighet att genomföra resor på egen hand, med fördel med besök till Svenska teologiska institutet och partnerorganisationer till Act Svenska kyrkan.

I sammanhanget vill utskottet påminna om att alla resor som görs i Svenska kyrkan behöver beakta Svenska kyrkans färdplan för klimatet. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Uppsala den 4 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2023:2

Låt samarbetskyrkor inspirera

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:10 i vilken föreslås att kyrkomötet beslutar att kyrkostyrelsen ska verka för fler samarbetskyrkor mellan Svenska kyrkan och Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen (EFS) eller Equmeniakyrkan. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen, då samarbetskyrkor ska växa fram lokalt där förutsättningar finns.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:10.

Motionens förslag

Motion 2023:10 av Daniel Engström och Anna-Karin Åström, Låt samarbetskyrkor inspirera

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för fler samarbetskyrkor mellan Svenska kyrkan, Evangeliska fosterlandsstiftelsen (EFS) samt Equmeniakyrkan.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Svenska kyrkans nuvarande relation med den alltsedan sitt grundande 1856 inomkyrkliga rörelsen EFS beskrivs som ”gemenskap i en och samma kyrka med full andlig enhet och solidaritet”, enligt beslut 1989 i kyrkomötet och vid EFS årskonferens. Beslutet har därefter bekräftats.

Equmeniakyrkan bildades 2011 ur Svenska missionskyrkan (med vilken Svenska kyrkan sedan 2006 haft ömsesidigt erkännande av ordinationer/vigningar), Metodistkyrkan i Sverige (med vilken Svenska kyrkan sedan 1993 haft full förkunnelse- och sakramentsgemenskap) och Svenska baptistsamfundet (med vilken ekumeniska samtal inte lett till överenskommelse). 2016 beslutade kyrkomötet och Equmeniakyrkans kyrkokonferens om en överenskommelse om samverkan syftande till fördjupad gemenskap och stärkta relationer; inom denna överenskommelse kan lokala samverkansavtal slutas och personal prövas för att lokalt tjänstgöra för varandra.

Samarbetskyrkor har som sådana i mycket liten utsträckning behandlats i kyrkomötet (begreppet saknas också i kyrkoordningen). I motion 2009:35 föreslog dock motionärerna att ideellt engagemang i Svenska kyrkan skulle kunna öka genom att samverkan liknande den beprövade modell som samarbetskyrkor med EFS utgör

kunde komma till stånd även med andra inomkyrkliga rörelser. Motionärerna menade att de utmaningar som samsarbetskyrkor innebär mer än väl kan uppvägas av fördelarna.

Mot bakgrund av att församlingen utgör grundläggande enhet i Svenska kyrkan såg utskottet inte samsarbetskyrkor som den självklara lösningen för ökat ideellt engagemang. På utskottets förslag avslogs motionen.

Samsarbetskyrkan – en fråga om ecklesiologiskt kapital

År 2020 publicerade forskaren Marie Rosenius rapporten *Samsarbetskyrkan – en fråga om ecklesiologiskt kapital* (Acta Johannelundensia III). Rapporten finansierades av Svenska kyrkans nationella nivå och innebär en djupgående redovisning ur såväl historiskt som ecklesiologiskt perspektiv av samsarbetskyrkan som form för samverkan mellan Svenska kyrkan och EFS. Material för rapporten samlades in 2019, antalet samsarbetskyrkor var då cirka 40.

Utöver dessa inomkyrkliga samsarbetskyrkor inom 1989 års överenskommelse om ”full andlig enhet och solidaritet” finns också tre samsarbetskyrkor mellan Svenska kyrkan och Eumeniakyrkan, där ramen är 2016 års beslut om samverkan. Ingen motsvarande studie om dessa föreligger.

Av Rosenius rapport framgår att samsarbetskyrkorna, där den första etablerades 1966, växte fram ur folkkyrkoeklesiologins önskan att räcka evangelium i framväxande stadsdelar samtidigt som tanken på kyrkan som gudsfolk var framträdande. Detta gick väl ihop med EFS-traditionen av lekmanengagemang och -vittnesbörd. Såväl organisatoriskt som i tolkningen av vad det är att vara folkkyrka har förskjutningar skett. Det regelverk som trädde i kraft i samband med relationsändringen kyrka–stat år 2000 innebär också att kyrkoherdarna och deras preferenser fått allt starkare ställning.

Av rapporten framgår också att folkkyrkoeklesiologin i betydande utsträckning förändrats från gudsfolkstänkande till att relatera till de kyrkotillhöriga som efterfrågande kyrkliga tjänster. I linje med detta har det distriktstänkande som dominerade växande församlingar när samsarbetskyrkor började etableras delvis ersatts av ett funktionsbaserat arbetssätt. Ett antal samsarbetskyrkor har upphört.

Samsarbetskyrkorna har alltid levt av lokalt engagemang, med avtal tecknade mellan kyrkoråd och EFS-föreningar. Enligt normalavtalen (det senaste beslutat av kyrkostyrelsen och EFS riksstyrelse 2013) delegeras ansvaret för det löpande arbete som avtalet omfattar till samsarbetsråd eller samsarbetskommitté. Dessa avtal kommer domkapitlen tillhanda enbart som bilagor till församlingsinstruktionerna. Ledningsansvaret enligt kyrkoordningen 2 kap. 9 § åvilar kyrkoherden också för personal i samsarbetskyrkan anställd av EFS.

Vidare framgår av rapporten att samsarbetskyrkor kan utmärkas av ömsesidig uppskattning, god kommunikation och hög uppskattning av det gemensamma arbetet, men också av ömsesidig misstro grundad i skilda kyrkosyner, fallerande kommunikation och bristande kunskap och förståelse. Samsarbetskyrkorna har ofta större relativ tonvikt vid förkunnelse och bibelundervisning i förhållande till diakoni, vilket ibland uppfattas som en breddande rikedom och ibland som inadekvat för församlingens/pastoratets samtida missionsuppdrag. Samsarbetskyrkor sägs hysa gemenskapkapital, andligt kapital, traditionskapital, lekfolkskapital och bildningskapital. Det är dock inte självklart att detta kapital förräntas.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:10.

Utskottet konstaterar att samarbetskyrkorna är föremål för ständiga samtal i samarbetsrådet Svenska kyrkan – EFS och att en arbetsgrupp för att se över nuvarande normalavtal inom kort ska börja arbeta. Utskottet ser de modellavtal som lokala samarbetsavtal utgå från som värdefulla för att undvika spretighet.

Samarbetskyrkorna är på många håll källa till mycken glädje och inspiration, men samarbetet förutsätter att det lokalt finns förutsättningar och engagemang för samarbete i denna form. Såväl EFS som Svenska kyrkan i övrigt är mångskiftande. Utskottet ser det inte som den nationella nivåns uppdrag att anvisa inrättande av ytterligare samarbetskyrkor utan att sådana måste växa underifrån och kan göra så, där förutsättningarna är de rätta.

Utskottet noterar angående Equmeniakyrkan att det i kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2016:5, inför 2016 års överenskommelse om samverkan, konstaterades att skillnaderna i fråga om kyrkosyn, ämbetssyn och sakramentssyn är så betydande att kyrkogemenskap inte är möjlig. Utskottet erfar att Equmeniakyrkan avser sända en skrivelse till Svenska kyrkans kyrkostyrelse om samtal om fördjupade relationer. Vad som kan komma ur denna framtida skrivelse kan inte nu bedömas.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2023:3

Konferenser för landets kristna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:11 i vilken föreslås att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att anordna årliga konferenser för landets kristna med särskilt sikte på nyanlända i syfte att öka förståelse och sammanhållning. Utskottet anser att Sveriges kristna råd är primär aktör på nationell nivå och att ytterligare initiativ snarare hör hemma på stiftsnivå. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:11.

Motionens förslag

Motion 2023:11 av Gary Aelius och Peter Laufer, Konferenser för landets kristna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att anordna årliga nationella konferenser med alla kristna samfund, med särskilt sikte på nyinvandrade kristna, samtidigt som övriga kristna samfund välkomnas, för att öka förståelsen och sammanhållningen mellan landets alla kristna.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

I motion 2022:17 föreslog motionärerna att Svenska kyrkan i varje stift skulle anordna en årlig konferens pingstdagen och detta i samarbete åtminstone med inomkyrkliga rörelser.

Betänkande K1 2022:3 redovisade såväl större svenskkyrkliga och ekumeniska konferenser i Sverige 1908–2017 som kyrkomötesbehandling 2001–2017 av motioner om inrikes missionsinsatser. Av betänkandet framgick också grundläggande ansvarsfördelning mellan Svenska kyrkans olika nivåer. Utskottet fann motionen inspirerande och såg ett värde i att Svenska kyrkan inklusive inomkyrkliga rörelser möter andra samfund och kyrkofamiljer. Utskottet bedömde dock årliga konferenser i stiftet som alltför resurskrävande och hänvisade till det ekumeniska möte som planeras till 2025, 100 år efter det av ärkebiskop Nathan Söderblom sammankallade internationella stockholmsmötet och 1 700 år efter det första ekumeniska konciliet. På utskottets förslag avslogs motionen.

Sveriges kristna råd

Svenska kyrkan och frikyrkoledare, bland annat från Svenska missionsförbundet, som deltagit i stockholmsmötet bildade 1933 Svenska ekumeniska nämnden för att föra arvet och arbetet från 1925 års stockholmsmöte vidare. Nämnden breddades efterhand men ersattes som nationellt ekumeniskt organ 1992 av Sveriges kristna råd (SKR). SKR innebar större medlemskrets och bredare uppgifter än föregångaren. SKR:s medlemskyrkor är grupperade i fyra kyrkofamiljer: frikyrkofamiljen (för närvarande nio medlemskyrkor), den katolska kyrkofamiljen (Stockholms katolska stift), den lutherska kyrkofamiljen (Svenska kyrkan inklusive Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen och tre nationella lutherska minoritetskyrkor) och den ortodoxa och österländska kyrkofamiljen (16 medlemskyrkor).

SKR beskriver sig med orden ”kyrkorna tillsammans i tro och handling”. SKR är en mötesplats för kristenheten i Sverige, ett samordnande organ och en främjare av gemensamt vittnesbörd i tro och handling. Denna roll inom ökad ömsesidig förståelse och ökad sammanhållning mellan kristna har gjort det naturligt att Svenska kyrkan samverkar med SKR i förberedelserna inför det ekumeniska året 2025.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:11.

Utskottet konstaterar att ekumeniska mötesplatser är angelägna och att det på de flesta håll lokalt finns välfungerande sammanhang som också tar emot nyanlända kristna.

Utskottet betonar att Sveriges kristna råd har en nationellt samordnande funktion i detta och att eventuella ytterligare initiativ främst bör tas på stiftsnivå. Utskottet uppfattar också årliga nationella möten som en alltför hög ambitionsnivå. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2023:4

Interreligiös dialog

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2023:16 Interreligiös dialog. Utskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022 och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:16.

Motionens förslag

Motion 2023:16 av Per Hanö m.fl., Interreligiös dialog

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan avslutar alla samarbeten med Islamiska Förbundet i Sverige och dem associerade organisationer.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2023:16 om Interreligiös dialog i ekumenikutskottets betänkande 2022:5, med motion 2022:24 Jesus, religionsdialogen och islamismen. Kyrkomötet avslod motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2023:16 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:16.
--

Ekumenikutskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 4 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefin Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2023:5

Islamiska statens handlingar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:18 i vilken föreslås att Svenska kyrkan ska ställa sig bakom att benämna terrorrörelsen islamiska statens handlingar som folkmord. Utskottet ser inte att det är Svenska kyrkans roll att folkrättsligt och juridiskt bedöma vad som är folkmord och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:18.

Motionens förslag

Motion 2023:18 av Jan-Åke Isaksson m.fl., Islamiska statens handlingar

Kyrkomötet beslutar att Svenska kyrkan ställer sig bakom att benämna terrorrörelsen Islamiska statens handlingar som folkmord.

Bakgrund

Definitionen av folkmord

Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord antogs 1948 av Förenta nationerna (FN). Sverige ratificerade konventionen 1952. Konventionen har följande definition av folkmord i artikel II:

I denna konvention förstås med folkmord envar av följande gärningar förövad i avsikt att helt eller delvis förinta en nationell, etnisk, rasmässig bestämt eller religiös grupp såsom sådan nämligen,

- a) att döda medlemmar av gruppen;
- b) att tillfoga medlemmar av gruppen svår kroppslig eller själslig skada;
- c) att uppsåtligen påtvinga gruppen levnadsvillkor, som äro avsedda att medföra dess fysiska undergång helt eller delvis;
- d) att genomföra åtgärder, som äro avsedda att förhindra födelser inom gruppen;
- e) att med våld överföra barn från gruppen till annan grupp.¹

Enligt *United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect* är frågan om förövarens avsikt vad gäller att begå folkmord det svåraste och mest

¹<https://www.regeringen.se/contentassets/7187cb03d74e43a89991198a13251638/konventionen-om-forebyggande-och-bestraftning-av-brottet-folkmord-genocide-so-195264/>

avgörande att bedöma.² Vikten av att kunna bevisa förövarens avsikt vad gäller att fysiskt förinta en nationell, etnisk, rasmässig eller religiös grupp är avgörande.

FN konstaterade 2017 att Islamiska staten, IS, hade begått folkmord på yazidier, däremot inkluderade FN inte andra folkgrupper i uttalandet, som till exempel kristna.

Romstadgan

Länder som har ratificerat eller skrivit under Romstadgan³ måste lämna ut individer som är åtalade för folkmord till internationella brottmålsdomstolen (ICC) i Haag. Där kan individer som bland annat anses ha begått folkmord åtalas för brott.

Sveriges riksdag

Sveriges riksdag beslöt år 2010 att erkänna folkmordet 1915 på armenier, assyrier, syrianer, kaldéer och pontiska greker.⁴

Ekumeniska organisationer

Lutherska världsförbundet (LVF) skriver i ett uttalande från generalförsamlingen i Windhoek, Namibia, 2017 att Tyskland utsatte folkgrupper i Namibia för folkmord 1904–1908.

Kyrkornas världsråd (KV) har flera gånger påtalat och uttalat sig vad gäller flera folkmord, till exempel det som skedde i Armenien respektive Rwanda. Vid generalförsamlingen i Busan 2013 gjorde KV ett uttalande om det armeniska folkmordet 1915.⁵ Vid generalförsamlingen i Karlsruhe 2022 gjordes ett uttalande gällande det syrisk-arameiska folkmordet 1915.⁶

Europeiska unionen

EU-parlamentet antog i februari 2016 en resolution som säger att det som IS gjort mot kristna, yazidier och andra minoriteter i Irak och Syrien är att beteckna som folkmord.⁷ Resolutionen har ingen omedelbar juridisk påverkan, men sätter press på FN att agera. På Svenska kyrkans webbplats framgår att Svenska kyrkan ställer sig bakom resolutionen.

Svenska kyrkan

Svenska kyrkan närvarade genom dåvarande ärkebiskop emeritus Anders Wejryd 2015 i Armenien på en gudstjänst för 100-årsminnet av det armeniska folkmordet. Samma år anordnades en ekumenisk minneshögtid i Storkyrkan av Sveriges kristna råd och Armeniska apostoliska kyrkan där Svenska kyrkan representerades av ärkebiskopen.⁸

² <https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/Genocide%20Convention-FactSheet-ENG.pdf>

³ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/sveriges-internationella-overenskommelser/2002/01/so-200259/>

⁴ <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/28535>

⁵ https://www.oikoumene.org/sites/default/files/Document/PIC%202002_7%20ADOPTED%20Minute%20on%20100th%20Anniversary%20of%20the%20Armenian%20Genocide.pdf

⁶ <https://www.oikoumene.org/resources/documents/minute-on-syriac-aramaic-genocide-sayfo>

⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0051_EN.html

⁸ <https://www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=1264376>

Varken kyrkomötet eller andra organ på Svenska kyrkans nationella nivå har uttalat sig om folkmord gällande IS grymheter eller i något annat fall av möjligt folkmord. På Svenska kyrkans hemsida står att eftersom Svenska kyrkan inte är en rättslig instans tar kyrkan inte beslut om uttalanden i den typen av frågor.⁹

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:18.

Utskottet anser att islamiska statens/daesh (IS) handlingar är fruktansvärda. Det IS/daesh utsätter olika minoritetsgrupper och majoritetsbefolkningar för är avskryvda handlingar. Däremot är folkmord en folkrättsligt grannlaga och komplicerad fråga, vilket kan utläsas av bakgrundstexten. Utskottet ser inte att det är Svenska kyrkans roll att folkrättsligt och juridiskt bedöma vad som är folkmord och föreslår därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Katarina Glas, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefín Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

⁹ <https://www.svenskakyrkan.se/forfoljda-kristna-och-utsatta-troende>

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2023:6

Förföljda kristna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2023:19 Förföljda kristna. Utskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022 och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:19.

Motionens förslag

Motion 2023:19 av Jan-Åke Isaksson m.fl., Förföljda kristna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utöka samarbeten med aktiva organisationer som ger stöd till förföljda kristna.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2023:19 om förföljda kristna i ekumenikutskottets betänkande 2022:4, med motion 2022:15 Förföljda kristna. Kyrkomötet avslög motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2023:19 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:19.
--

Ekumenikutskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2022. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 4 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefin Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2023:7

Be de judiska församlingarna om förlåtelse

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:22 i vilken föreslås att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att officiellt be det judiska folket och den judiska församlingen i Sverige om förlåtelse efter kyrkomötets beslut 2021. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen då 2021 års beslut inte var riktat mot det judiska folket eller judiska församlingar i Sverige.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:22.

Motionens förslag

Motion 2023:22 av Anna Sundberg m.fl., Be de judiska församlingarna om förlåtelse

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att officiellt be det judiska folket och den judiska församlingen i Sverige om förlåtelse efter kyrkomötets beslut hösten 2021.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Motionen refererar till två händelser vid 2021 års kyrkomötes andra session.

Kyrkomötet beslutade då ”att uppdra till kyrkostyrelsen att lyfta frågan om att granska folkrättens tillämpning i Israel och Palestina, även utifrån FN:s apartheidkonvention och Romstadgans skrivningar om apartheid, i internationella och ekumeniska organ”. Beslutet att aktualisera granskning av folkrätt i staten Israel och i de områden som ligger under den palestinska myndigheten pekar dock inte direkt ut det judiska folket *såsom folk* eller judar i Sverige.

I samband med kyrkomötet hölls en gudstjänst i Uppsala domkyrka där ärkebiskop Antje Jackelén framförde Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket för historiska övergrepp. Ursäkten hade beslutats av kyrkostyrelsen 8 juni 2021, samtidigt avsattes 40 miljoner kronor för åtgärder under tio år för att Svenska kyrkan ska kunna fullgöra de åtaganden som hör till ursäkten.

Ursäkt – förlåtelse

I en artikel i *Uppsala Nya Tidning* (30 november 2021) i nära anslutning till gudstjänsten där ursäkten framfördes för ärkebiskop Antje Jackelén ett resonemang om hur begreppen *bön om förlåtelse* och *ursäkt* förhåller sig till varandra. Hon skriver där att människor ber Gud om förlåtelse utifrån löftet att Gud förlåter, och att den ”som ber om förlåtelse väntar sig att den andra parten både kan och vill förlåta” – något som inte kan förväntas av ett folk som förtryckts. Ursäkt uttalas utan förväntan om förlåtelse som gensvar – svaret måste tillåtas att dröja länge och är till sitt innehåll oförutsebart. Ursäkten uttrycker främst ”den felande partens moraliska ansvar”.

Kyrklig antisemitism

Kyrkorna har genom historien förbrutit sig svårt genom att ge näring och spridning åt antisemitism. Bibliska uttryck har lästs som dogmatiska sanningar för att ge ett falskt teologiskt stöd till ett förtryck av det judiska folket genom historien. Martin Luthers grova antisemitiska utfall kan aldrig ursäktas. Först i senare tid har kyrkorna i större utsträckning sett och börjat göra upp med antisemitismen. Lutherska världsförbundet tog vid 1984 års generalförsamling avstånd från antisemitism i allmänhet och specifikt hos Luther, och just före generalförsamlingen i september 2023 publicerades studiedokumentet *Hope for the Future*, som syftar till förnyade judisk-kristna relationer.

Kyrkomötet antog 2001 samtalsdokumentet *Guds vägar* (ny utgåva 2023). Där förpliktar sig Svenska kyrkan bland annat att ”arbeta för att få bort sådant som kan tolkas som antisemitism eller förakt för det judiska folket”. Det finns rikhaltig dokumentation av judisk utsatthet i Sverige och av Svenska kyrkans bidrag till den, men inte någon sammanställd bild.

Svenska kyrkan och det samiska folket

Det svenska koloniala projektet i Sápmi, intensifierat genom Karl IX:s expansiva ishavs politik, bedrevs i betydande utsträckning genom Svenska kyrkan, med kulturell enhetlighet som ett av målen. Därmed har kyrkan begått omfattande oförrätter mot samer.

Försoningsarbetet mellan Svenska kyrkan och samerna påbörjades på 1990-talet. Kyrkomötet tillsatte 2005 en utredning som kunde konstatera behov av en vitbok. Den 2016 publicerade vitboken *De historiska relationerna mellan Svenska kyrkan och samerna* kom att utgöra underlag för försoningsprocessen, som i sin tur ledde fram till 2021 års ursäkt och de åtaganden som Svenska kyrkan nu arbetar med. En försoningsprocess sägs i vitboken ha fyra steg: erkännande – ånger – återupprättelse – förlåtelse.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:22.

Utskottet konstaterar att 2021 års kyrkomötesbeslut om att granska folkrättens tillämpning i Israel och Palestina inte var riktat mot det judiska folket eller judiska församlingar i Sverige. Att åter väcka ärendet är inte aktuellt. Vidare menar utskottet att jämförelsen med ursäkten till det samiska folket inte är relevant.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2023:8

Samarbete med ekumeniska gemenskaper

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:49 i vilken föreslås att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning som belyser framtida ekumeniskt samarbete med ekumeniska trosgemenskaper. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen då gällande ordning bedöms tjäna ekumeniken väl.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:49.

Motionens förslag

Motion 2023:49 av Mona Olsson m.fl., Samarbete med ekumeniska gemenskaper

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning som belyser ett framtida ekumeniskt samarbete med ekumeniska trosgemenskaper.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

I skrivelse 2017:6 om förslaget till kyrkohandbok del I framställer kyrkostyrelsen det som ”centralt att förmedla det för kyrkorna gemensamma utan att motsäga det specifika i den egna traditionen. Till det ekumeniska perspektivet hör att hitta en balans mellan det gemensamt igenkännbara och utrymme för lokal anpassning och variation i den egna traditionen.” Handboksförslaget genomsyras av att gudstjänsterna följer en ”grundstruktur (ordo) med Samling, Ordet, Måltiden och Sändning. Denna struktur kan kännas igen både lokalt från söndag till söndag och i Svenska kyrkan som helhet men också i den världsvida kyrkan, samtidigt som möjligheter till alternativ inom flera moment ger stort utrymme för lokal gestaltning.”

I betänkande G 2017:1 menar utskottet att ”måltidens texter i Högmässa och Mässa inte ska kunna väljas utanför kyrkohandboken utan att domkapitlet efter ansökan från kyrkoherden lämnat medgivande till detta” och föreslår en reglering i 18 kap. kyrkoordningen. Kyrkomötet beslutade om sådan reglering.

Temamässa enligt 1986 års kyrkohandbok

1986 års kyrkohandbok erbjöd möjlighet att fira temamässa antingen så att en av handbokens mässliturgier följdes men gestaltades ”med ledning av det ämne som valts”

eller så att ”struktur, texter och musik utformas med ledning av det valda temat. Instiftelseorden samt utdelandet av bröd och vin skall dock ingå”. Ovannämnda reglering innebär att temamässa inte kan firas på sådant sätt under 2017 års kyrkohandbok utan domkapitlets medgivande.

Biskopsbrevet Fira nattvard

Biskopsbrevet *Fira nattvard* (2020) skriver om nattvarden ur historiska, teologiska och pastorala perspektiv, bland annat genom att besvara vanliga frågor. Biskoparna konstaterar att i ekumeniska sammanhang firas nattvarden ”alltid enligt den inbjudande kyrkans ordning, inte enligt någon blandordning där det är oklart i vilket sammanhang måltiden hör hemma.” Biskopsbrevet inskräper också kyrkohandbokens och kyrkoordningens reglering av nattvardsbönen.

Ökenmässan

Ökenmässa är inte ett entydigt begrepp. I en artikel i årsboken *Svenskt Gudstjänstliv* 2023 presenterar Johannes Zeiler de båda närbesläktade men inte identiska ökenmässor som, inspirerade inte minst av koptisk-ortodox tradition, fått visst genomslag i Sverige. Sedan 1998 har ökenmässa baserad på den fornkyrkliga basileiosliturgin firats i Högalids församling. Ökenmässan var en av de många mässliturgier som växte fram i försöksperioden inför 1986 års kyrkohandbok och under densamma, den koptiska liturgin har där följts så nära som är möjligt i Svenska kyrkan.

Inom den ekumeniska komuniteten Bjärka-Säby har sedan 2003 en ökenmässa växt fram som rymmer inspiration också från till exempel syrisk-ortodox tradition och från Taizé. Det är denna ökenmässa som prövats av Linköpings domkapitel och befunnits inte vara möjlig att fira i Svenska kyrkan.

Linköpings domkapitels beslut

I beslut 17 oktober 2022 konstaterade Linköpings domkapitel att ökenmässan avviker alltför mycket från Svenska kyrkans ordinarie gudstjänstliv för att en evangelisk-luthersk gudstjänst ska kunna kännas igen i den, att den enligt ansökan inte skulle ledas av person behörig att utöva uppdraget som präst i Svenska kyrkan och att enskilda textavsnitt i liturgin inte motsvarar vad som krävs. Domkapitlet uttrycker sig positivt om ekumeniska relationer men understryker att ekumeniska gudstjänster normalt firas enligt inbjudande kyrkas ordning, med assistans från andra kyrkor, men inte som ”blandordningar” eftersom ”[d]et måste råda tydlighet om i vilket samfunds ordning en nattvardsgudstjänst firas”. Domkapitlet konstaterar också att bestämmelser om ekumeniskt nattvardsfirande avser firande gemensamt för församlingar i olika trosamfund. Den i detta fall aktuella partnern, ekumeniska komuniteten Bjärka-Säby, är inte ett trossamfund. Om en representant för en sådan partner ska kunna leda nattvardsfirande i Svenska kyrkan beror på vilken ekumenisk relation som föreligger till representantens samfundssammanhang – i detta fall pingströrelsen, med vilken Svenska kyrkan inte har nattvardsgemenskap.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:49.

Utskottet noterar att en spänning kan uppfattas mellan å ena sidan önskemål om ekumenisk flexibilitet och å andra sidan antagen ordning, en spänning som felaktigt kan uppfattas som en motsättning mellan Ande och ordning. Svenska kyrkans etablerade princip vid ekumeniskt nattvardsfirande är att värdkyrkans ordningar följs och att andra, i eukaristisk gästfrihet (gästfrihet vid nattvardsfirande), bjuds in. Var och en får då avgöra om det inbjudande sammanhangets nattvards- och ämbetsteologi gör det möjligt att ta emot nattvardsgåvorna eller ej. Prästs medverkan i nattvardsfirande är redan idag reglerad, och utskottet konstaterar att det finns människor som efterlyser tryggheten i medverkan av en präst i Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan har en ordning för eventuella avvikelser från Kyrkohandbok för Svenska kyrkan, nämligen dispensansökan hos domkapitlet som kan bevilja eller avslå. Utskottet uppfattar att denna ordning är i den kristna enhetens intresse och tjänar ekumeniken väl. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Marja Hillerström, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets beslut och yrkar bifall till motion 2023:49.

Det är viktigt att Svenska kyrkan arbetar vidare med dialogen för att närma sig ekumeniska trosgemenskaper. Vi behöver undanröja hinder för att istället befrämja ett samarbete som många medlemmar efterfrågar.

Mona Olsson

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2023:9

Bevara följeslagarprogrammet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:55 i vilken föreslås att kyrkomötet beslutar att utreda möjligheterna att stödja följeslagarprogrammet med syfte att säkra dess fortsatta arbete. Utskottet anser att det ekumeniska följeslagarprogrammet är viktigt ur ett rättighetsperspektiv för både palestinier och israeler. Utskottet föreslår därför att motionen ska bifallas.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2023:55.

Motionens förslag

Motion 2023:55 av Lena Östholm Munkberg m.fl., Bevara följeslagarprogrammet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna för att stödja följeslagarprogrammet med syftet att säkra dess fortsatta arbete.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

I motion 2014:59 föreslogs ett följeslagarprogram för västra Israel. Motionen avlogs av kyrkomötet på förslag av ekumenikutskottet i betänkande Eu 2014:8. Utskottet motiverade sitt ställningstagande med att ett följeslagarprogram i Israel inte hade förankring i något ekumeniskt organ och inte heller hade framförts som ett önskemål eller förslag från någon lokal aktör.

Ekumeniska följeslagarprogrammet

I ovan nämnda betänkande redogjorde ekumenikutskottet för det internationella följeslagarprogram som sedan 2002 har drivits av Kyrkornas världsråd under namnet Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel (EAPPI). Sveriges kristna råd (SKR) är den svenska medlemsorganisation som ansvarar för Sveriges engagemang i programmet.

Svenska kyrkan har sedan starten av Ekumeniska följeslagarprogrammet i Palestina och Israel haft ett betydande engagemang i styrgruppen för programmet. Många aktiva i Svenska kyrkan har själva varit följeslagare i Israel och Palestina och har ett

stort engagemang för programmet och för uppdraget att slå följe med palestinier och israeler i utsatta situationer.

Den svenska delen av Ekumeniska följeslagarprogrammet i Palestina och Israel (SEAPPI) finansieras i huvudsak genom den strategi för Sveriges utvecklingsamarbete med Palestina (2020–2024) som regeringen har beslutat. Efter att regeringen meddelat en nedskärning på 45 procent av den budget som omfattas av strategin fick följeslagarprogrammet beskedet från Sida att finansieringen för 2024 enbart ska uppgå till 1 miljon kronor, att jämföra med en genomsnittlig årsbudget på ca 5,6 miljoner.

Sveriges kristna råd skrev under våren 2023 ett brev till kyrkorna och organisationerna i programmets styrgrupp med en vädjan om såväl ekonomiskt stöd som stöd i att finna alternativa finansieringsvägar samt att föra dialog med Utrikesdepartementet och Sida.

I juli 2023 kommunicerade Act Svenska kyrkan till Sveriges kristna råd att Svenska kyrkan sätter stort värde på det arbete som följeslagarna genomför och att verksamheten behöver upprätthållas, speciellt när våldet ökar och därmed också behovet av att slå följe med en civilbefolkning som lever i utsatthet. Av den anledningen beslutade verksamhetsledningen för Act Svenska kyrkan att gå in som ekonomisk garant med ett engångsanslag på upp till 2,9 miljoner kronor för att möjliggöra för SKR att upprätthålla programmet under 2024 och därigenom skapa möjlighet för SKR att arbeta på att återfå en mer långsiktig finansiering av verksamheten från 2025 och framåt. Den exakta nivån på anslaget planeras i dialog med SKR. Det nämnda anslaget är en genomsnittlig årsbudget och beror också på hur många andra finansiärer som SKR lyckas få.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2023:55.

Följeslagarprogrammet i Israel och Palestina uppstod på en förfrågan från kyrkoledarna i Jerusalem efter den andra intifadan. Kyrkoledarna bad den ekumeniska rörelsen i världen att finnas närvarande som observatörer för mänskliga rättigheter. Det är Kyrkornas världsråd som är huvudman för följeslagarprogrammet.

Följeslagarprogrammet är ett ekumeniskt program som utbildar följeslagare allsidigt i konflikten utifrån folkrätten och de mänskliga rättigheterna. Programmet bidrar till både israelers och palestiniers rörlighet.

Detta program är enormt viktigt för de palestinska barnen, för en preventiv närvaro vid särskilda checkpoints och för andra människor utsatta för den israeliska ockupationen.

Utskottet vill förtydliga att Svenska kyrkan inte bara stödjer följeslagarprogrammet ekonomiskt utan även genom opinionsbildning.

Utskottet föreslår kyrkomötet att bifalla motionen.

På ekumenikuskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Svenska kyrkan är större än enskilda motioner. Därför ingår den här motionen i ett större sammanhang. Under några år har ett antal motioner direkt eller indirekt kritiserat israelisk inrikespolitik. Tillsammans bildar dessa ett mönster som gör att Svenska kyrkan framstår som en part i konflikten Israel-Palestina.

Det är lovvärt med följeslagare, att förorda barnkonventionen och mänskliga rättigheter, men det kan gälla alla länder, inte specifikt Israel. Israel är, för övrigt, Mellanösterns enda demokrati. Det gör det möjligt för Svenska kyrkan att stödja och berömma Israel, inte bara konsekvent kritisera landet för dess brister. Sammantaget ger dessa och liknande motioner snarare intryck av svensk partipolitik än sund kyrkopolitik.

Håkan Sunnliden

Kyrkomötet
Ekumenikuskottets betänkande 2023:10

Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2023:56 Lika rätt för barn som vårdas på Augusta Victoria-sjukhuset. Motionären vill att Svenska kyrkan ska arbeta för att barnkonventionens grundläggande principer ska gälla så att alla barn på sjukhuset har lika rätt till vård och behandling och lika rätt till föräldrarnas närvaro vid vård och behandling.

Utskottet konstaterar att Augusta Victoria-sjukhuset är ett betydelsefullt sjukhus. På grund av Israels ockupation är möjligheterna för anhöriga att närvara vid vård av sina barn inte alltid möjlig. Utskottet anser att barnkonventionen är en viktig utgångspunkt för Svenska kyrkans arbete speciellt i relation till de organisationer som Act Svenska kyrkan samarbetar med i Israel och Palestina.

Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motionens punkt 1 och att punkterna 2 och 3 ska anses besvarade med vad utskottet anfört.

Till betänkandet finns fyra reservationer, ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2023:56 punkt 1,
2. motion 2023:56 punkt 2 ska anses besvarad med vad utskottet anfört,
3. motion 2023:56 punkt 3 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2023:56 av Lena Östholm Munkberg m.fl., Lika rätt vid Augusta Victoria-sjukhuset

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. inleda en dialog med berörda parter om lika rätt för såväl palestinska som för israeliska barn vid Augusta Victoria-sjukhuset i Palestina.
2. arbeta för att Barnkonventionens grundläggande principer ska gälla så att alla barn på sjukhuset har lika rätt till vård och behandling,
3. arbeta för att Barnkonventionens grundläggande principer ska gälla så att alla barn på sjukhuset har lika rätt till föräldrarnas närvaro vid vård och behandling.

Bakgrund

Tidigare kyrkomöten

Någon liknande motion om barnkonventionen i relation till Augusta Victoria-sjukhuset har kyrkomötet inte behandlat tidigare.

Däremot har motioner om barnkonventionen varit uppe flera gånger i kyrkomötet. I motion 2012:46 Svenska kyrkan och barnkonventionen, ville motionären att FN:s barnkonvention ska relatera till kyrkoordningen samt att Svenska kyrkan ska arbeta för att barnkonventionen ska få bättre genomslag i svensk lagstiftning. Motionen avsågs då kyrkomötet ansåg att uppdraget i enlighet med motionen för närvarande inte är vägen att gå för att öka barns och ungas rättigheter i kyrkan och i samhället i stort.

Sedan 1 januari 2020 är barnkonventionen svensk lag.

Vård på Augusta Victoria-sjukhuset

Augusta Victoria-sjukhuset etablerades 1948 och ägs av Lutherska världsförbundet. Svenska kyrkan har sedan 1950-talet bidragit till Augusta Victoria-sjukhusets arbete. Svenska kyrkan har en person i styrelsen för sjukhuset.

På Västbanken och i Gaza är det mycket svårt för palestinier, som lever isolerat under ockupation, att få vård. Det saknas sjukhus och människors rörelsefrihet är mycket begränsad.

Act Svenska kyrkan stödjer Augusta Victoria-sjukhuset i Jerusalem som är det enda specialistsjukhuset för palestinier på Västbanken och i Gaza. Sjukhuset har bland annat en avdelning för cancersjuka barn, och särskilda mammografibussar, så att vårdpersonal kan besöka de kvinnor på Västbanken som inte kan ta sig till sjukhuset själva. Det finns även en psykosocial mottagning med socialarbetare som ger rådgivning åt patienter och deras familjer, samt en dialysavdelning för behandling av njursjuka barn och vuxna samt diabetesvård.

När det gäller israeliska barn får de vård på israeliska sjukhus. Sjukvården i Israel håller generellt mycket god standard och israeliska medborgare är inte hindrade av de rörelserestriktioner som ockupationen innebär för palestinier.

I en rapport från Världshälsoorganisationen (WHO) framgår att rätten till vård och behandling, samt rätten för barn att ha en förälder närvarande under sjukhusvistelsen är rättigheter som ofta kränks för palestinska barn.¹

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:56 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2023:56 punkterna 2 och 3 ska anses besvarade med vad utskottet anfört.

Utskottet konstaterar att Augusta Victoria-sjukhuset (AVH) är ett betydelsefullt sjukhus där bland annat högkvalitativ cancervård bedrivs för barn och vuxna.

På grund av Israels ockupation av Västbanken och isolering av Gaza är det inte alltid möjligt för anhöriga att närvara vid vården av deras barn. Speciellt utmanande är det för unga föräldrar från Gaza att få tillstånd att följa med sina barn till sjukhuset. Utskottet anser att detta är oacceptabelt och vill att barnkonventionen ska gälla. Svenska kyrkan är dock inte huvudman för AVH och styr därför inte över sjukhusets

¹ <https://applications.emro.who.int/docs/9789292740887-eng.pdf?ua=1>

verksamhet. Frågan berör heller inte sjukhusets drift utan en problematik som rör Israel och Palestina-konflikten. Utskottet kan därför inte bejaka punkt 1 i motionen.

Den internationella verksamheten inom Svenska kyrkan arbetar redan med israeliska och palestinska organisationer för att främja fred och demokrati. Svenska kyrkan har en ledamot i AVH:s styrelse och bidrar både via Lutherska världsförbundet och bilateralt ekonomiskt och innehållsligt till verksamheten.

Utskottet konstaterar att barnkonventionen är lag i Sverige sedan 2020 och även ratificerad av Israel 1991, vilket utskottet vill lyfta i detta sammanhang.

Utskottet noterar att Svenska kyrkan bejakar att barnkonventionens grundläggande principer ska gälla. Det kan i detta sammanhang innebära ett stöd för att alla barn på sjukhuset ska ha lika rätt till vård och behandling och att alla barn på sjukhuset har lika rätt till föräldrarnas närvaro vid vård och behandling. Därför anser utskottet att punkterna 2 och 3 ska anses besvarade.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Katarina Glas, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till beslut och yrkar bifall till motion 2023:56.

WHO rapporterar att rätten till vård och behandling samt rätten för barn att ha en förälder närvarande under sjukhusvistelsen är rättigheter som ofta kränks för palestinska barn.

Svenska kyrkan ska arbeta för rättvisa. Det ligger i kyrkans väsen att vara de utsattas röst, och i detta fall barnens röst. Alla barn på sjukhuset ska ha lika rätt till vård och behandling. Inget barn ska behöva vara utan sin förälder vid vård och behandling på sjukhuset.

Som folkkyrka är det en del av vår identitet att tala om det kristna budskapet också till politiker och maktens personer.

Agneta Granström

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till beslut när det gäller motion 2023:56, punkterna 2 och 3.

Utifrån formuleringen av punkterna 2 och 3 i motionen kan man få intrycket att barnen på AVH särbehandlas och att sjukhuset inte följer barnkonventionen. Barnens olika förutsättningar har inte med sjukhuset att göra, utan handlar om konsekvenser av staten Israels säkerhetsöverväganden i form av t.ex. gränskontroller.

Med anledning av ovanstående önskar jag reservera mig och yrkar avslag på motionens samtliga tre punkter.

Madelaine Erlandsson Starwing

Reservation 3

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till beslut och yrkar bifall till motion 2023:56, punkt 3.

Det är vår skyldighet att se barnen ur deras perspektiv och låta barnen och världen veta att Svenska kyrkan inte överger dem

Mona Olsson

Reservation 4

Jag reserverar mig till förmån för mitt avslagsyrkande till punkterna 2 och 3.

Jan-Åke Isaksson

Särskilt yttrande

Svenska kyrkan är större än enskilda motioner. Därför ingår den här motionen i ett större sammanhang. Under några år har ett antal motioner direkt eller indirekt kritiserat israelisk inrikespolitik. Tillsammans bildar dessa ett mönster som gör att Svenska kyrkan framstår som en part i konflikten Israel-Palestina.

Det är lovvärt med följeslagare, att förorda barnkonventionen och mänskliga rättigheter, men det kan gälla alla länder, inte specifikt Israel. Israel är, för övrigt, Mellanösterns enda demokrati. Det gör det möjligt för Svenska kyrkan att stödja och berömma Israel, inte bara konsekvent kritisera landet för dess brister. Sammantaget ger dessa och liknande motioner snarare intryck av svensk partipolitik än sund kyrkopolitik.

Håkan Sunnliden

Särskild mening

Utifrån formuleringen av punkterna 2 och 3 i motionen kan man få intrycket att barnen på AVH särbehandlas och att sjukhuset inte följer barnkonventionen. Det finns inget som tyder på detta. Barnens olika förutsättningar har inte med sjukhuset att göra, utan handlar om konsekvenser av staten Israels säkerhetsöverväganden i form av till exempel gränskontroller.

Johan Hjertén

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2023:11

Svenska kyrkan och biståndsdebatten

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:62 Svenska kyrkan och biståndsdebatten där motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska avhålla sig från opinionsbildning i frågan om biståndets nivå eller partiernas biståndspolitik.

Svenska kyrkans långa erfarenhet av internationell mission och diakoni har bidragit till utvecklandet av svensk biståndspolitik. Som folkkyrka är det en del av vår identitet att tala om det kristna budskapet också till politiker och maktens personer. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:62.

Motionens förslag

Motion 2023:62 av Lennart Matikainen och Axel W Karlsson, Svenska kyrkan och biståndsdebatten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att avhålla sig från opinionsbildning i frågan om biståndets nivå eller partiernas biståndspolitik.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2023:62 i Ln 2023:9y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Evangeliet om Jesus Kristus manar oss till engagemang för alla människor, inte minst för dem i nöd. En tro som innebär perspektivet att alla människor har lika värde och rättigheter, med rätt till utveckling och skydd. När människors rättigheter kränks och lever i utsatthet manas vi till engagemang att handla för varaktig förändring.

I det gemensamma dokumentet från Kyrkornas världsråd och ACT-alliansen från 2022 *Called to transformation – Ecumenical diakonia*¹ uttrycks ekumenisk diakoni som en tros- och rättighetsbaserad handling för våra medmänniskor. Dokumentet framhåller arbetet för rättvisa som en prioritet för kyrkor, diakonala institutioner och ekumeniska organisationer. Det utmanar kyrkorna att inkludera påverkansarbete i allt diakonalt arbete.

¹ <https://www.oikoumene.org/resources/publications/ecumenical-diakonia>

Påverkansarbete handlar om att påverka grundorsakerna till att människor lever i fattigdom och förtryck. Det internationella arbetet utgör kyrkans gemensamma internationella diakoni och är ett självklart utflöde av medmänniskors engagemang och församlingens diakonala uppdrag.

I biskopsbrevet om diakoni² från 2015 står det att:

Diakoni är alltid kontextuell. Den uppstår som ett svar på de behov vi möter och tar sig därför olika uttryck beroende på den konkreta situationen. Med ambitionen att ange en inriktning snarare än en definition vill vi säga att diakoni uttrycker kristen tro genom kärlek, omsorg och solidaritet med medmänniskor och med hela skapelsen. Där livet hotas frigör diakoni livskraft.

Grundade i dessa perspektiv om kyrkans uppdrag genomförs påverkansarbete i bistånds- och utvecklingspolitiska frågor. Act Svenska kyrkans verksamhet är organiserat i program, och bland programmålen återfinns följande mål: ”Svenska beslutsfattare försvarar och respekterar åtaganden för utvecklingseffektivitet och finansiering av hållbar utveckling, återinför enprocentmålet i biståndet och främjar andra uttryck för global solidaritet bortom biståndet.”

Enprocentmålet har varit ett långtgående, tvärpolitiskt åtagande under lång tid i Sverige. I det globala ekumeniska sammanhanget finns många vittnesbörd om att ett högt och kvalitativt bistånd gör skillnad för många utsatta människor runt om i världen. Ett långsiktigt åtagande för biståndet är viktigt i en tid av stora globala kriser och utmaningar: som drabbar fattiga människor värst.³ Svenska kyrkan är inte ensam om att göra uttalanden om biståndet och enprocentmålet, utan slår följe med kyrkledare, kristna biståndsorganisationer och andra aktörer i civilsamhället.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:62.

Utskottet anser att Svenska kyrkan ska arbeta för rättvisa och frihet.

Svenska kyrkan och Evangeliska Fosterlandsstiftelsen (EFS) har varit engagerade i internationell mission och diakoni i mer än 150 år. Dessa erfarenheter har varit viktiga för framväxten av svensk biståndspolitik.

Utskottet anser att det ligger i kyrkans väsen att vara de utsattas röst och som folkkyrka är det en del av vår identitet att tala om det kristna budskapet också till politiker och maktens personer.

Utskottet föreslår att motionen avslås.

² Biskopsbrev om diakoni .pdf (svenskakyrkan.se), s. 11

³ <https://www.dn.se/debatt/vi-ska-ta-emot-flyktingar-men-inte-betala-med-bistandet/>

På ekumenikuskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för mitt bifallsyrkande till motionen.

Jan-Åke Isaksson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2023:9y

Svenska kyrkan och samhällsdebatten

Läronämndens yttrande över motion 2023:62

Läronämnden konstaterar att Svenska kyrkan på nationell nivå har i uppgift ”att vara kyrkans röst utåt såväl i det svenska samhället som internationellt” (inledning till kyrkoordningens fjärde avdelning).

Läronämnden påminner om sitt yttrande angående samhällsfrågor Ln 2021:10y: ”Bedömningen av vilka frågor som berörs av evangelium och hur dessa frågor bör behandlas måste [därför] vara föremål för tolkning i varje tid.”

I samma yttrande hänvisar läronämnden till vad den tidigare framhållit:

Det uppstår ständigt situationer där såväl den enskilde som en församling, ett stift eller en kyrka erfar en skyldighet att visa solidaritet med utsatta människor och deltaga i det offentliga samtalet. Detta ansvar är ofrånkomligt och även om osäkerheten alltid finns där, liksom risken att ta fel, så är det en del av kyrkans uppdrag att i varje tid ge röst åt evangelium och ta ställning i etiska frågor. (Ln 2004:3y)

Svenska kyrkan har i sitt uppdrag ansvar för samhällsfrågor. Kyrkans tro, bekännelse och lära får alltid politiska konsekvenser, vilket dock aldrig bör innebära att kyrkan förskriver sig till ett politiskt parti. (Ln 2010:8y)

Uppsala den 25 augusti 2023

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Jenny Ehnberg, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Teresa Callewaert, Ninna Edgardh, Eva-Lotta Grantén, Marta Axner Ims, Håkan Möller, Jesper Svartvik, Mikael Wininge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2023:12

Mission – kyrkans livsnerv

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:87 i vilken föreslås att kyrkomötet beslutar att tillsätta medel för ett utbildningsprogram för medarbetare i Svenska kyrkan inom ramen för missionsuppdraget lokalt och internationellt.

Utskottet menar att motionen lyfter en viktig fråga och Svenska kyrkan behöver jobba mer med den. Trots detta menar utskottet att stora delar av motionens intention redan är uppfyllda och föreslår att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:87.

Motionens förslag

Motion 2023:87 av Leif Nordlander, Mission – kyrkans livsnerv

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta medel för ett utbildningsprogram för medarbetare i Svenska kyrkan inom ramen för missionsuppdraget lokalt och internationellt.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har flera gånger tidigare behandlat motioner i frågor om lärande och undervisning.

I motion 2018:76 Programmet för lärande och undervisning, föreslogs att kyrkostyrelsen skulle stärka den långsiktiga strategiska styrningen av Svenska kyrkans lärande och undervisning. Kyrkolivsutskottet föreslog avslag på motionen med motiveringen att undervisning och lärande skulle komma att vara ett prioriterat område för Svenska kyrkan under lång tid framöver (K1 2018:4).

Kyrkomötet 2019 genomfördes som ett tematiskt kyrkomöte med undervisning som tema. Eftersom kristen tro minskar i kyrkans omvärld på flera sätt uttryckte kyrkomötet en önskan att stärka den praktiska förmedlingen av den kristna tron. Kyrkomötet menade också att det är en överlevnadsfråga att lyfta upp allt det goda arbetet till ett systematiskt och sammanhängande program för lärande och undervisning. Flera kyrkomötesbeslut med undervisning togs med anledning av det tematiska kyrkomötet. Förutom de som nämns nedan kan också kyrkomötesuppdraget om stöd för ledare i undervisning nämnas (KmSkr 2019:26). Uppdraget är slutrapporterat (KsSkr 2021:3).

Med anledning av motion 2022:31 Råd och institut för lärande och undervisning, beslutade kyrkomötet att tillsätta ett råd för lärande och undervisning (KmSkr 2022:10). Det ärendet bereds för närvarande inom kyrkokansliet.

Dela tro dela liv

Kyrkostyrelsen beslutade 2012 om en gemensam strategi för kyrkans undervisning och mission för alla åldrar. Den kom att kallas Dela tro – dela liv. Kyrkomötet beslutade att bidra ekonomiskt samma år. Syftet med Dela tro – dela liv var att stödja stiftens främjande av församlingarna i deras uppgift att med stöd av undervisning möjliggöra för människor att ta emot evangelium. Medarbetare var en av flera målgrupper som nåddes genom detta arbete. Inom ramen för Dela Tro – dela liv pågick 30 olika projekt i stiftet och många av dem har fortsatt och blivit en naturlig del av församlingars arbete, till exempel Kyrkorumspedagogik.

Programmet Lärande och undervisning

Programmet Lärande och undervisning har pågått sedan 2018 och har engagerat hela kyrkan. Målet är att samla och utveckla Svenska kyrkans arbete med lärande och undervisning i syfte att öka och fördjupa kunskapen och förtroendet med kristen tro och tradition hos många människor. Arbetet är utformat efter tre linjer, som motsvarar de arenor där människor möter Svenska kyrkans undervisning: i församlingen, på digitala arenor och i det offentliga rummet. Som stöd till församlingarna finns därför i dag en digital resursbank på kornet att användas i olika former av undervisning. Programmet Lärande och undervisning har i sin nuvarande form avslutats och arbetet med slutrapportering är påbörjad. Två av leveranserna är de nya texterna om kristen tro på webben och resursbanken för lärande och undervisning. Programmet pågår fortfarande i stiftet och arbetet med att på olika sätt stärka undervisning och lärande är levande.

Strategi för teologisk utbildning i en global kontext

Svenska kyrkans strategidokument för teologisk utbildning i en global kontext (Ks 2020–1111) syftar till att klargöra utgångspunkter och strategier i arbetet med teologisk utbildning inom den internationella verksamheten. I delmål 2 B – ”Ekumeniska och interreligiösa relationer samt kultur” står att insatsen ska utveckla och stödja och utbilda kyrkomedarbetare för ökad kunskap om ekumenik och interreligiös dialog.

I dokumentet beskrivs också att Svenska kyrkan historiskt har arbetat med teologisk utbildning tillsammans med flera partnerkyrkor i världen och att Svenska kyrkan gör det framgent, även om relationen och sammanhanget har förändrats. I Svenska kyrkans multilaterala arbete med Kyrkornas världsråd (KV) och Lutherska världsförbundet (LVF) samarbetar Svenska kyrkan strategiskt. Till KV:s fördjupande utbildning i ekumeniska frågor på dess institut i Bossey i Schweiz, som har deltagare från hela världen, skickar även Svenska kyrkan deltagare.

Biskopsbrevet ”och lär dem ...”

Efter det tematiska kyrkomötet om undervisning, som nämnts ovan, gav biskoparna ut ett biskopsbrev om lärande och undervisning 2021. Biskopsbrevet beskriver bland annat samtidigt utmaningar vad gäller sjunkande kunskap om kristen tro och understryker kyrkomötets uppmaning att satsa på undervisning och lärande i stift och församlingar. Biskopsbrevet riktar sig inte bara till församlingsbor utan också till medarbetare inom Svenska kyrkan.

Vänstifts- och vänförsamlingskontakter

Svenska kyrkans vänstifts- och vänförsamlingskontakter har sprungit fram ur den globala rörelsen och har på olika sätt också bidragit till att stärka och utveckla det ekumeniska arbetet i Sverige. I utredningen från 2013 *Svenska kyrkans internationella arbete – en utredning av stöd från nationell nivå till stifts och församlings internationella vänrelationer* står bland annat att ”genom dessa relationer har man kunnat utveckla en förståelse för varandras sammanhang, delat tro och liv och berikat varandras gudstjänstliv. Inte sällan sker detta genom olika former av utbyten, utbildningar, besök och överenskommelser om exempelvis förböner.” I detta arbete deltar både förtroendevalda och medarbetare inom Svenska kyrkans stift och församlingar.

Internationellt utbyte och folkbildning

Ung i världsvida kyrkan är ett internationellt utbytesprogram, som har existerat i olika former sedan 1980-talet. Från 2002 blev Ung i världsvida kyrkan ett ömsesidigt utbytesprogram där inte bara unga personer inom Svenska kyrkan besöker kyrkor i olika delar av världen utan där också unga människor från andra delar av världen besöker Svenska kyrkans församlingar. Målet för programmet är bland annat att förnya och fördjupa engagemanget för internationellt arbete och kyrkorelationer i Svenska kyrkan. Arbetet med dessa utbyten har haft förståeliga utmaningar under corona-pandemin, och ett arbete för att kunna återuppta verksamheten bereds inom kyrkokansliet.

Svenska kyrkans internationella verksamhet har under många år arbetat för att introducera och fördjupa det globala perspektivet i den lokala församlingen. Folkbildningsmaterialet *Världens kurs* introducerades 2009 med fokus på kyrkans uppdrag inom internationell diakoni och mission. Materialet omfattade en handfull häften med olika teman och ingångar med ett reflekterande perspektiv, där frågor som rör global rättvisa och uppdraget att vara kristen i världen också sattes i ett lokalt perspektiv.

För att möta nya målgrupper och användare är sedan några år kunskapsplattformen ACTUM den primära platsen för lärande vad gäller internationella frågor. Den är en sammanhållen plats och riktar sig framför allt till engagerade i församlingar men också till medarbetare. Den är en interaktiv digital plats, med möjlighet att skriva ut underlag för utbildning.

Det övergripande syftet är att folkbilda och tillgängliggöra det arbete som görs inom ramen för Svenska kyrkans internationella bistånds- och utvecklingsarbete.

Det finns en utvecklingspotential för denna kunskapsportal, inte minst vad gäller möjligheten att utgöra en länk mellan Svenska kyrkans diakoni, mission och internationella partner. I den världsvida kyrkan delar vi gemensamma utmaningar även i de lokala sammanhangen, och kunskapsportalen kan därför skapa utrymme för fler synergier mellan Svenska kyrkans diakoni och biståndsarbete men även den kyrkliga missionen. ACTUM innehåller berättelser från verksamheten i världen såväl som tips och idéer för arbete i Svenska kyrkans församlingar.

Ytterligare kunskapshöjande insatser är de återkommande Göra skillnad-helgerna som har ägt rum i Uppsala, senast 2022. Göra skillnad vänder sig till alla engagerade för internationella frågor inom Svenska kyrkan, både frivilliga och medarbetare. År 2024 kommer Göra skillnad att minnas, lära och inspirera kring det faktum att den internationella verksamheten firar 150 år.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:87.

Utskottet menar att motionen lyfter en central fråga och att det finns ett behov i församlingarna att lära sig mer om mission. Ett fördjupat arbete med missionsbegreppet på olika sätt är viktigt och Svenska kyrkan behöver jobba mer med frågan och vad det innebär att vara kristen.

Utskottet menar dock att motionens intention redan är uppfylld i de olika delar som beskrivs i bakgrundstexten. Eftersom tillsättning av ett råd för lärande är under beredning på kyrkokansliet anser utskottet att det inte finns skäl att föregripa det arbetet med ytterligare förslag.

Utskottet tolkar begreppet medarbetare som innefattande såväl ideella, anställda som förtroendevalda. Utbildning bör ske lokalt.

Utskottet vill bland annat betona det viktiga arbetet i utbytesprogrammet Ung i den världsvida kyrkan. Ung i den världsvida kyrkan för med sig missionserfarenheter till församlingar och stift. Det arbetet leder till vitalitet i församlingarna och bidrar till det lokala samtalet om mission.

Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2023:87.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Jakob Sundmark, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefina Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Utskottet avslog efter tvekan motion 2023:87. Under diskussionen användes olika definitioner av begreppet mission. Det fanns och finns stora oklarheter i vår begrepps-värld som till och med gör det svårt att tala om mission varför utskottets beslut kan sättas i fråga.

Mission i betydelsen att förkunna tro på Jesus Kristus pågår kyrkomötet förutan, men Svenska kyrkan behöver för sin egen skull klargöra både vad som menas med mission och vad det innebär att vara en kristen.

Håkan Sunnliden

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets betänkande 2023:13

Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2023:101 i vilken föreslås att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp med ledamöter från samtliga nomineringsgrupper med syfte att utforma riktlinjer och praxis för Svenska kyrkans freds- och försoningsarbete i ett försämrat säkerhetsläge. Utskottet tar med kraft avstånd från den verklighetsbeskrivning som finns i motionen och föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:101.

Motionens förslag

Motion 2023:101 av Axel W Karlsson och Lennart Matikainen, Svenska kyrkans uppgift att främja fred och försoning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp med ledamöter från samtliga nomineringsgrupper med syfte att utforma riktlinjer och praxis för Svenska kyrkans freds- och försoningsarbete i ett försämrat säkerhetsläge.

Bakgrund

Kyrkomötet och Nato

I motion 2016:6, rubricerad ”Orsaken till flyktingströmmarna”, föreslogs att kyrkostyrelsen skulle uttala till riksdag och regering att Sverige dels skulle avstå från oprovocerade anfallskrig, dels avstå från medlemskap i Nato ”eftersom det är en allians för krig”.

Motionen behandlades i betänkande KI 2016:7, där kyrkomötets ställningstaganden 2001–2009 vad gäller Svenska kyrkans arbete för fred, mänskliga rättigheter och demokrati redovisades fylligt. Utskottet hänvisade också till Act Svenska kyrkans då nyantagna positionspapper för rättvis fred, men ville inte utvidga pågående policy-dialog enligt motionens förslag och menade ”att frågan om medlemskap i Nato inte ligger inom Svenska kyrkans ansvars- och kompetensområde”. På utskottets förslag avslogs motionen.

I motion 2022:61 föreslogs att kyrkostyrelsen skulle uppmana Kyrkornas världsråd att tillsammans med aktuella medlemskyrkor återuppta dialog med icke-nukleära medlemmar av Nato och att Svenska kyrkan skulle ta aktiv del i dialogen.

Motionen behandlades i betänkande Eu 2022:8. Act Svenska kyrkans positions-papper för rättvis fred (2016) redovisades utförligt. Detta innebär åtagande att leva och verka för rättvis fred genom att främja rättvisa, ickevåld, konfliktförebyggande samt konfliktomvandling och försoning.

Utskottet konstaterade att såväl det fredsarbete som redan bedrevs av Svenska kyrkan som det som motionen efterfrågade var angeläget och föreslog bifall till motionen. Utskottet uttalade sig däremot inte om svenskt medlemskap i Nato. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

Svenska kyrkan och det försämrade säkerhetsläget

Svenska kyrkan arbetar på samtliga nivåer – nationellt, på stiftsnivå och på församlingsnivå/pastoratsnivå, med kris- och beredskapsförberedelser. Nationellt drivs arbetet i stor utsträckning i samverkan mellan Svenska kyrkan och Sveriges kristna råd, där ärkebiskopen är styrelseledamot. Det sker också i kontakt med Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet. Syftet är att värna människor och kulturarv och att bevara hoppet i svåra lägen.

Utvecklingen i Ryssland

I en epilog, nyskriven inför återutgivningen av *Rysslands historia*, skriver professor emeritus Kristian Gerner – en av Sveriges främsta rysslandskännare – om det totala återvändande till stalinistisk totalitarism som Ryssland gjort i och med den fullskaliga invasionen av Ukraina 2022. Rysslands utveckling mot demokrati efter Sovjetunionens upplösning hade efterhand ersatts av expansionism (kriget mot Georgien 2008 med ockupation av Sydossetien och Abchasien; krig mot Ukraina 2014 med ockupation av Krim och östra Donbass). 2021 hade Ryssland förklarat att Ukraina inte är en stat utan enbart ett ryskt gränsområde mot Polen samt förnekat såväl folkrättsligt erkända stater i Sovjetunionens tidigare område som Finland och Sverige rätt att göra sina egna säkerhetspolitiska val. Syftet var rysk hegemoni över hela den historiskt ryska världen.

De ortodoxa kyrkorna i Ryssland och Ukraina

Den ryska ortodoxa kyrkan har tydligt förändrat sig i takt med Sovjetimperiets fall och gått från förtryckt till det nuvarande Rysslands – ”det tredje Roms” – religiösa överbyggnad. I Bysans definierade kejsare och patriark tillsammans Guds rike på jorden. Patriark Kirill har uttalat att den starke presidenten är ett fullgott alternativ till en av kyrkan smord tsar och framträder nu i par med härskaren på samma sätt. Ryskortodoxa kyrkan bidrar i den ideologiska kampen mot minoriteter och utpekar dem som fiender till Rysslands anrika traditioner. Från Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland omvittnas att den tidigare fruktbara dialogen med rysk-ortodoxa kyrkan från 2012 ensidigt skulle ske på ryska-ortodoxa kyrkans villkor. Även inom kyrkan råder rättning i ledet: när en präst i en obligatorisk bön om seger bytte ”seger” mot ”fred” blev han omgående suspenderad.

Kyrkornas världsråd försöker upprätthålla kontakterna med Rysk-ortodoxa kyrkan, för att dialog ska vara möjlig samtidigt som det ger utrymme för att framföra kritik.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2023:101.

Utskottet förfäras av hur motionen återger den ryska regimen verklighetsbeskrivning, långt från det som framgår av ovanstående bakgrundsbeskrivning, och tar med kraft avstånd från den. Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 5 oktober 2023

På ekumenikutskottets vägnar

Katarina Glas, ordförande

Magnus Evertsson, sekreterare

Beslutande: Katarina Glas, ordförande, Gun Eriksson, Klas Corbelius, Agneta Brendt, Ulla Löfven, Christian Bonde, Ulla Birgersdotter, Eva-Maria Munck, Åsa Felix Everbrand, Lars-Ivar Ericson, Madelaine Erlandsson Starwing, Jan-Åke Isaksson, Mona Olsson, Håkan Sunnliden och Agneta Granström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Edvina Palmcrantz, Yvonne Stålnacke, Peter Weiderud, Johan Linnman, Josefine Carlsén, Inge-Bert Täljedal, Gudrun Wängelin Lernskog, Johan Hjertén, Birgitta Axelsson Edström, Margareta Karlsson och Kerstin Rossipal.

Biskoparna Sören Dalevi och Erik Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

